

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 31 sierpnia 2012 r.

DZP-071-23/12

BM-I-071-760/12/3

BPS/043-16-611/12

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 04.09.2012
nr. 4452 podpis

Pani

Maria Pańczyk-Pozdziej

Wicemarszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

dr Antoni Peci Montali !

W związku z oświadczeniem pana senatora Grzegorza Czeleja, dotyczącym problematyki bezpłatnej pomocy prawnej, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Nieodpłatna pomoc prawna na etapie przedsądowym stanowi ważny czynnik ochrony praw i interesów obywateli, szczególnie istotny dla osób najuboższych, które z uwagi na swój status materialny nie są w stanie ponieść kosztów związanych z dostępem do profesjonalnie świadczonego poradnictwa prawnego.

Pomoc prawna na etapie przedsądowym rozumiana jest jako udzielanie fachowych porad prawnych przez osoby o udokumentowanej wiedzy, cechujących się zindywidualizowanym charakterem i rzeczowością porady, nie obejmujących jednak reprezentowania osoby przed sądem.

Podkreśla się znaczenie edukacyjne takiego poradnictwa, które niezależnie od ukierunkowania na udzielenie osobie, która korzysta z porady, wsparcia w konkretnej sprawie, ma również walor poszerzania jej świadomości prawnej, skutkujący ułatwieniem jej podejmowania trafnych, znajdujących oparcie w obowiązującym prawie, decyzji w przyszłości.

Zapewnienie dostępu do nieodpłatnej pomocy prawnej ma istotne znaczenie dla zapobiegania zjawisku wykluczenia społecznego, którego istotny aspekt może

stanowić niemożność wyegzekwowania przysługujących jednostce roszczeń lub uzyskania ochrony gwarantowanej przez przepisy prawa.

Zawarte w oświadczeniu pana senatora stwierdzenie, iż „*nie istnieje w Polsce możliwość uzyskania bezpłatnej porady prawnej na etapie przedprocesowym*” jako nazbyt kategoriyczne nie w pełni odpowiada rzeczywistej sytuacji. W chwili obecnej wiele podmiotów nieodpłatnie bowiem udziela, i to zarówno w ramach głównego przedmiotu działalności, jak i dodatkowych rodzajów aktywności, pomocy prawnej.

W szczególności należy w tym zakresie wymienić:

-organizacje pozarządowe (m.in. sieci poradnicze skupione w Związku Biur Porad Obywatelskich oraz Fundacji Uniwersyteckich Poradni Prawnych);

-Biura Obsługi Interesantów w sądach, tworzone przy wsparciu finansowym ze środków europejskich uzyskanych w ramach Programu Obywatelskiego Kapitał Ludzki;

-Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich – poprzez portal „Codziennik Prawny”, listownie oraz bezpośrednio w Punktach Przyjęć Interesantów;

-Państwową Inspekcję Pracy – udzielającą porad z zakresu prawa pracy telefonicznie lub bezpośrednio w swoich oddziałach;

-Rzeczników Praw Konsumenta, działających w strukturach powiatowych, prowadzący bezpłatne poradnictwo konsumenckie

-korporacje prawnicze, w szczególności adwokacka i radcowska (m.in. poprzez dni bezpłatnych porad prawnych);

-a także – w niektórych wypadkach – związki zawodowe i parafie.

Wspomnieć należy również o nieodpłatnym poradnictwie świadczonym przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, realizujące w ten sposób zapisy *ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.), zgodnie z którą do zadań powiatu należy m.in. prowadzenie poradnictwa specjalistycznego, w tym prawnego, a koncentrujące się na udzielaniu porad z zakresu zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów, a także prawa rodzinnego i opiekuńczego.

Pomimo szeregu podmiotów zajmujących się poradnictwem prawnym, od dłuższego okresu dostrzegana jest potrzeba wprowadzenia rozwiązań systemowych, gwarantujących niezamożnym obywatelom na terenie całego kraju i w sposób ciągły dostęp do fachowej, nieodpłatnej porady prawnej o uniwersalnym zakresie.

Z tych przyczyn w ostatnich latach kilkakrotnie podejmowano inicjatywy legislacyjne, mające na celu wdrożenie systemu nieodpłatnej pomocy prawnej finansowanej ze środków publicznych.

Prace te, pomimo iż w dwóch wypadkach skutkowały skierowaniem opracowanych przez Ministra Sprawiedliwości projektów ustaw do Sejmu (*rządowy projekt ustawy o dostępie do nieodpłatnej pomocy prawnej przyznawanej przez państwo osobom fizycznym*, druk nr 3838 Sejmu IV kadencji, oraz *autopoprawka do rządowego projektu ustawy o dostępie do nieodpłatnej pomocy prawnej przyznawanej przez państwo osobom fizycznym*, druk nr 29-A Sejmu V kadencji), zaś w jednym wypadku poddaniem projektu pod obrady Rady Ministrów (*projekt założeń do projektu ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej i informacji prawnej dla osób fizycznych*, rozpatrywany przez Radę Ministrów w maju 2010 r.) do chwili obecnej nie zakończyły się wdrożeniem systemu takiej pomocy.

Obecnie w Ministerstwie Sprawiedliwości toczą się prace nad nową koncepcją systemu nieodpłatnej pomocy prawnej, ograniczonej do etapu przedsądowego.

Założenia leżące u podstaw tych prac to:

-odstąpienie od powoływania specjalnej struktury administracyjno-urzędniczej i oparcie systemu na aktywności podmiotów pozarządowych, w szczególności organizacji społecznych, a także podmiotów i osób działających na rynku prawniczym;

-wdrożenie mechanizmów sprzyjających konkurencji na rynku usług prawniczych związanych ze świadczeniem nieodpłatnej pomocy prawnej, prowadzących do podwyższenia jakości usług tego rodzaju;

-racjonalizacja wydatków związanych z funkcjonowaniem systemu nieodpłatnej pomocy prawnej, skutkująca zmniejszeniem obciążenia budżetu państwa.

Podkreślenia wymaga okoliczność, iż zagadnienie kosztów funkcjonowania systemu nieodpłatnej pomocy prawnej, w sytuacji determinowanego możliwościami budżetowymi wymogu szczególnie racjonalnego wydatkowania funduszy publicznych, jest jednym z najtrudniejszych do rozstrzygnięcia w toku prowadzonych w Ministerstwie Sprawiedliwości prac, w istotnym zakresie wpływającym na kształt zarówno generalnych założeń, jak i szczegółowych rozwiązań dotyczących przyszłego systemu.

Prowadzone w Ministerstwie Sprawiedliwości prace nad koncepcją systemu nieodpłatnej pomocy prawnej znajdują się na końcowym etapie, poświęconym szacowaniu kosztów organizacji i funkcjonowania przyszłego systemu oraz ocenie możliwości ich finansowania, choćby częściowego, ze środków należących do dyspozycji Ministra Sprawiedliwości.

Z uwagi na złożony zakres analizowanych zagadnień, konieczność ciągłego konfrontowania rozważanych rozwiązań z uwarunkowaniami budżetowymi, jak również celowość poddania wypracowanych rozwiązań szerokim konsultacjom społecznym, w chwili obecnej nie jest możliwe przesądzenie daty zainicjowania działalności systemu.

Z wyrazami poważania

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Michał Królikowski

Michał Królikowski
PODSSEKRETARZ STANU